

Szlak rowerowy „Wzgórze Polak - pogranicze regionów”

Znaki Żółte

Początek szlaku znajduje się przy sklepie „Aldik” i budynku dawnych zakładów przemysłu dziewiarskiego „Mewa” ulica Zamojska (0,0 km). Podczas okupacji w budynku dzisiejszej „Mewy” znajdowało się hitlerowskie więzienie. 24 września 1943 partyzanci AK pod dowództwem mjr. Tadeusza Sztumberka – Rychtera „Żegoty” rozbili więzienie i uwolnili 78 więźniów. Wśród uwolnionych był profesor Ludwik Erlich z Uniwersytetu we Lwowie. 20 XII 1943 biłgorajskie więzienie rozbił ponownie oddział AK tym razem pod dowództwem porucznika Edwarda Błaszczaka „Groma”. Jedziemy w kierunku Zamościa. Na skrzyżowaniu ulicy Zamojskiej z ulicą Przemyslową i Leśną zjeżdżamy na prawo w ścieżkę dla rowerów biegnącą wzdłuż ulicy Zamojskiej. Na tym odcinku towarzyszą nam żółte znaki szlaku pieszego, który prowadzi z Bidaczowa Starego do Zwierzyńca oraz czerwone znaki szlaku rowerowego doliny Białej Łady. Po stronie lewej mijamy figurę św. Jana Nepomucena. Jej twórcą jest rzeźbiarz August Kuczyński, który wyrzeźbił patrona dalekich i niebezpiecznych podróży jakie odbywali biłgorajscy sitarze w 1821 roku. Na prawym ramieniu święty Jan Nepomucen trzyma krzyż. Wokół jego głowy znajduje się aureola z 5 gwiazd. Na kolejnym skrzyżowaniu z ulicą Łąkowa i Sitarską pieszy szlak żółty skręca w prawo w ulicę Sitarską. Po stronie lewej ulicy Zamojskiej rozciąga się osiedle Łąkowa, zaś po prawej osiedle Sitarska. Na horyzoncie po lewej stronie widoczne są obiekty stacji kolejowej PKP na Bojarach. Równoległe do ulicy Zamojskiej znajduje się budynek firmy Model produkującej fakturę na opakowania, do którego prowadzi ulica Szwajcarska. Po stronie prawej mijamy budynki po byłym przedsiębiorstwie budującym drogi w powiecie biłgorajskim i linię kolejową ze Zwierzyńca do Stalowej Woli oraz budynek – świątynię świadków Jehowy. Dojeżdżamy do pomnika ku czci pomordowanej w latach 1939-1944 w okolicznym lesie ludności polskiej, rosyjskiej i żydowskiej. Na pomniku widoczny jest Krzyż Waleczny oraz biały orzeł zrywający się do lotu i wyzwalający się z pęt niewoli. Pomnik został wzniesiony w 1963 roku. Jesteśmy już w dzielnicy miasta zwanej Rapy. Zjeżdżamy ze ścieżki rowerowej by przeciąć ulicę Zamojską i skręcić w lewo w ulicę Droga Straceń (1,5 km). Naprzeciwko tej ulicy znajdowała się stacja kolei wąskotorowej Zwierzyniec Biały Słup – Biłgoraj. Kolej tą zbudowali w 1915 roku Rosjanie a następnie w 1916 roku przejęli ją Austriacy. Trasę długości 20 km „ciuchcia” pokonywała w dwie i pół godziny. Kolej tą wykorzystywali okupanci podczas I i II wojny światowej. Na pociągi jadące

tą trasą szereg akcji przeprowadzili partyzanci AK, BCh, i AL. 15 marca 1943 roku oddział Gwardii Ludowej spalił na stacji Rapy składy baraków niemieckich. Biłgorajska „ciuchcia” miała rozstaw szyn szerokości 750 mm. 9 maja 1971 roku odjechał ostatni pociąg odprowadzony ze stacji PKP w Biłgoraju. Przy ulicy droga Straceń mieści się fabryka Polskone produkująca stolarkę budowlaną. Kontynuuje ona dawne tradycje Biłgorajskie Fabryki Mebli. Przecinamy tory Linii Hutniczo – Szerokotorowej. Pierwszy tor ma rozstaw szyn 1520 mm i biegnie on w jedną stronę na wschód na Ukrainę a następnie na Daleki Wschód, zaś w drugą stronę na zachód do Huty Katowice – sztandarowej inwestycji z okresu PRL. Drugi tor ma szerokość 1435 mm i jeżdżą po nim pociągi pasażerskie. Szkoda tylko że na obecną chwilę po tym torze jeździ tylko jeden pociąg relacji Zamość – Wrocław w tą i z powrotem (1,9 km). Odcinek ze Zwierzyńca do Biłgoraja został oddany do użytku w 1971 roku, zaś z Biłgoraja do Stalowej Woli w 1976 roku. Wjeżdżamy w sosnowy bór Puszczy Solskiej. Za chwilę dojeżdżamy do żelaznego krzyża, który upamiętnia miejsca bestialskiej zbrodni na 64 partyzantach ujętych w akcji” Wicher I” i „ Wicher II”, którzy byli więzieni przez gestapo w Biłgoraju (2,3 km). Z transportu śmierci próbowało uciec 3 partyzantów, którzy wyskoczyli z jadącej ciężarówki. Dwóch hitlerowcy zastrzelili. Udało się uciec Zygmunтови Hanasowi „ Wilczurowi”. Zbrodni tej dokonano 4 lipca 1944 roku. Pomnik został postawiony na tym miejscu w lipcu 1957 roku. Wśród zamordowanych była bohaterska nauczycielka, łączniczka AK Wanda Wasilewska „ Wacek” z Krzeszowa, która wyskoczyła z okna na piętrze biłgorajskiego gestapo, aby podczas śledztwa i stosowanych tortur nie zdradzić kolegów. W ciężkim stanie zdrowia przewieziono ją do lasu na Rapach i rozstrzelano wraz z 4 innymi partyzantami w oddzielnej mogile (2,7 km).

Docieramy do rozwiedlenia dróg. Droga w lewo prowadzi do szkółki leśnej nadleśnictwa Biłgoraj. Nasz szlak skręca w prawo i prowadzi szosą do Rap Dylańskich. Możemy wjechać w drogę leśną prowadzącą do szkółki, aby zwiedzić ścieżkę dydaktyczną Nadleśnictwa Biłgoraj, której początek znajduje się zaledwie 600 m od rozwiedlenia dróg tuż za mostem na rzece Osie, na której znajduje się biłgorajski zalew. Początek ścieżki znajduje się przy parkingu leśnym w oddziale 103 i przebiega przez oddziały 84, 67, 68, 69, 86, 105, 104 i kończy się przy tym samym parkingu. Ścieżka ma kształt pętli o długości 4 km. Ścieżką tą można pokonać pieszo lub przejechać rowerem. Na całej trasie urządzonych jest 17 przystanków. Ścieżka prowadzi przez bór sosnowy najbardziej typowy zespół leśny w Puszczy Solskiej. W Nadleśnictwie Biłgoraj sosna stanowi 95 % składu gatunkowego. Kolejne tablice pokazują ekologiczne sposoby walki ze szkodnikami lasu, sposoby

dokarmiania zwierzyny zimą, przybliżają biologię różnych gatunków drzew, warstwową budowę lasu, znaczenie plantacji choinkowych, kolejne stadia wiekowe drzewostanu. Jeden z przystanków zlokalizowany jest nad śródleśnym zbiornikiem retencyjnym na rzece Osie o powierzchni 2 ha. Przystanek 16 opisuje nam szkółkę leśną, która produkuje rocznie 1,5 mln młodych sadzonek drzew. Wracamy z powrotem do drogi asfaltowej z Biłgoraja do Rap Dylańskich. Wariant trasy zwiedzania ścieżki dydaktycznej Bojary ma w sumie 5,2 km długości. Jedziemy za żółtymi znakami szosą w kierunku północnym, docierając do pierwszych zabudowań Rap Dylańskich (6,4 km) trasy. Rapy Dylański założono na początku XVIII wieku. W 1726 roku ich właścicielem był Marcin Leopold Szczuka. W 1775 roku właścicielem Rap był Antoni Wisłocki, a następnie senator Królestwa Polskiego Józef Puchała, zaś po jego śmierci jego syn porucznik Tomasz Puchała. W 1827 roku wieś liczyła 8 domów i 57 mieszkańców w tym 28 Ukraińców i 4 Żydów. Na północny – zachód od wsi zachowały się stawy i ślady zabudowy po folwarku Niezabitowskich. Po drodze mijamy piaszczyste wydmy porośnięte sosną ze śladami eksploatacji piasku. W Rapach Dylańskich możemy dostrzec coraz więcej przykładów współczesnego budownictwa także drewnianego, będącego przykładem migracji mieszkańców miasta na wieś. Na końcu wioski przy krzyżu skręcamy z szosy w prawo w leśną drogę prowadzącą do Cyncynopola stanowiącego przysiółek wsi Dyle. Po ponad 3 kilometrowym odcinku jazdy traktem docieramy do zabudowań Cyncynopola i szosy Hedwiżyn – Frampol (10 km). Dyle zostały osadzone w Puszczy Solskiej przed 1686 rokiem przez Potockich. W 1775 roku właścicielem wsi był Antoni Wisłocki. W 1827 roku wieś należała do parafii Frampol i liczyła 16 domów i 187 mieszkańców. W 1840 roku Dyle należały do unickiej parafii św. Jerzego w Biłgoraju. Istniał tutaj folwark z gorzelnią, wiatrakiem, piecem wapiennym wypalającym 250 ton korców wapna tygodniowo. Eksploatowano pokłady torfu, kamienia, wapienia i opoki. W 1891 roku właścicielem majątku był Jan Pawłowski. W 1921 roku wieś liczyła 25 domów i 146 mieszkańców w tym 32 Ukraińców i 13 Żydów. Właścicielem folwarku o powierzchni 318 ha w 1929 roku był J. Rzewuski. W okresie okupacji we wsi hitlerowcy dokonywali egzekucji Żydów. Rozstrzelano w egzekucjach 27 osób narodowości Żydowskiej. Skręcamy w lewo. Osiągamy pierwsze zabudowania Ignatówki. Szosa coraz bardziej wznosi się do góry. Po stronie prawej widoczne są wzniesienia Roztocza Zachodniego. U stóp wzniesienia zatrzymamy się by obejrzeć murowaną domkową kapliczkę. Wzniesienie to to potężna śródleśna wydma piaszczysta nakładająca się na krawędź Roztocza Zachodniego. Murowana kapliczka pochodzi z 1908 roku. Na wprost wzniesienia widzimy budynek, w którym mieści się kaplica p.w. Matki Bożej Królowej Polski. Jest to dawny pałacyk

zbudowany w latach 30-ych XX wieku. W 1957 roku został wyświęcony na kaplicę, która jest obecnie filią parafii św. Jadwigi Śląskiej w Hedwiżynie. Wspinamy się z trudem serpentyną do góry i wkrótce osiągamy szczyt wzniesienia 291 m. n. p. m. (11,4 km). Jesteśmy przed bramą, która prowadzi do kaplicy. Na dziedzińcu znajduje się pieczołowicie utrzymany ogród z kwiatami i krzewami iglastymi. Obok kaplicy znajduje się majestatyczna rzeźba Matki Boskiej. Jej autorem jest rzeźbiarz Ryszard Sobaszek mieszkaniec Biłgoraja, który mieszkał w Ignatówce. Za ogrodzeniem kaplicy znajduje się potężne wyrobisko po kopalni piasku, który był używany do produkcji cegły w zakładach piaskowo – wapiennych we Hedwiżynie. Wyrobisko jest zrekultywowane i porośnięte sosnowym miodnikiem.

Dojeżdżamy do Żelebska miejscowości, w której znajdują się wyrobiska po kamieniołomach. Eksploatowany kamień służył głównie jako podbudowa pod budowane drogi w powiecie biłgorajskim. W Żelebsku biłgorajscy myśliwi urządzili ośrodek hodowlany dzikiej zwierzyny, którą następnie wypuszczano na wolność. Hodowano tutaj danieli dziki. Po zakończeniu wydobywania kamienia produkowano w kamieniołomie wapno służące do nawożenia gleby. Droga asfaltowa wraz z czerwonymi znakami doliny Białej Łady skręca w lewo do Frampola (12 km). My jedziemy prosto. Wjeżdżając w drogę gruntową objeżdżamy od zachodniej strony kamieniołom i wjeżdżamy do lasu. Jedziemy leśną drogą najpierw prosto na północ, a następnie droga skręca na wschód. Od Żelebska towarzyszą nam żółte znaki szlaku pieszego Bidaczów Stary – Zwierzyniec. Docieramy do drewnianej kapliczki świętego Antoniego z XIX wieku. Na strychu kapliczki mieszkańcy ukrywali przed Niemcami młodą Żydówkę. Naprzeciwko kapliczki znajduje się malownicze źródło rzeki Gorajec, wypływające z Bagna Tałandy. Źródło to ma najniższą na Roztoczu temperaturę 8 C. Ma właściwości lecznicze. Skręcamy w lewo i osiągamy wieś Trzęsiny (15,7 km), a w niej kościół drewniany p. w. św. Jana Chrzciciela zbudowany w 1902 roku jako cerkiew prawosławna, a następnie po zakończeniu I wojny światowej oddany katolikom. Kościół jest jednonawowy. W ołtarzu głównym obraz chrztu Chrystusa w rzece Jordan, zaś w ołtarzu bocznym obraz św. Józefa i Matki Boskiej. Do kasaty unii w 1875 roku istniał w Trzęsinach kościół unicki. Między Trzęsinami a Żelebskiem znajdowały się kamieniołomy, które eksploatowano już w XVI wieku. Wydobytego kamienia używano do budowy twierdzy Zamość. Obok kościoła znajduje się drewniana plebania a po drugiej ulicy w dawnej ordynackiej leśniczówce mieści się Schronisko Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Diecezji Zamojsko – Lubaczowskiej imienia błogosławionego księdza Zygmunta Pisarskiego. Ksiądz Zygmunt Pisarski był proboszczem w Trzęsinach w latach 1930 – 32. Trzęsiny powstały na gruntach klucz gorajskiego. W 1921 roku wieś liczyła 25 domów i 136

mieszkańców w tym 12 Ukraińców. W 1943 roku wieś wysiedlono a ujętych mieszkańców wraz z księdzem J. Parskiewiczem osadzono w obozie przejściowym w Zwierzyńcu. Jesteśmy na terenie Szczebrzeszyńskiego Parku Krajobrazowego. Jedziemy prosto w kierunku północnym wąską ścieżką, którą po 300m doprowadza nas do drogi prowadzącej do Czarnegostoku. Po lewej stronie zostawiamy Smoryń

W Smoryniu znajduje się drewniana kapliczka Matki Boskiej z końca XIX wieku oraz drewniany dwór z połowy XIX wieku. Nazwa Smoryń pojawiła się po raz pierwszy w 1716 roku dla wielkiej pasieki położonej w dobrach radzieckich Butlerów. W drugiej połowie XIX wieku powstał w Smoryniu folwark. Na przełomie XIX i XX wieku wieś należała do rodziny Brandtów, z której wywodzi się wielki społecznik i etnograf Jan Brandt. Jego zbiór elementów strojów biłgorajskich, frampolskich i tarnogordzich posłużył do powstania stałej ekspozycji etnograficznej w Muzeum Lubelskim. We wsi był bazar i kamieniołomy. Podczas I wojny światowej w okolicach Smorynia toczyły się ciężkie walki. Ofiary tej wojny pochowane są w 6 mogiłach zbiorowych w lesie na Przykrej Górcie. W 1921 roku Smoryń liczył 43 domy i 272 mieszkańców. W okresie międzywojennym powstała we wsi szkoła. Smoryń leży w dolinie Gorajca. Wieś składa się z części : Buczyn, Polanie Wapniarka. W 1943 roku wieś wysiedlono.

Jesteśmy na Roztoczu Zachodnim. Jedziemy w kierunku wschodnim. Przejeżdżamy przez rzekę Gorajec. Gorajec jest prawym dopływem rzeki Por. Ma długość 23 km i powierzchnię dorzecza 165 km². Gorajec wpada do Poru koło wsi Mokrelipie już w obrębie Padołu Zamojskiego. Wzdłuż doliny Gorajca przebiega historyczna granica między Małopolską o Rusią. Znajdujemy się na terenie gminy Radecznicza. Docieramy do zachodniej części wsi Czarnystok zwanej Ruś.

Czarnystok leży nad rzeką Gorajec. W 1564 roku był własnością Latyczyńskich. W 1603 roku część wsi kupił od Latyczyńskich Jan Zamoyski i włączył do Ordynacji, zaś jego wnuk Jan Sobiepan Zamoyski w 1643 roku odkupił pozostałą część Czarnegostoku. Wieś wchodziła w skład klucza gorajskiego. Znajdował się tutaj młyn i 2 karczmy. Już w 1686 roku istniała we wsi cerkiew pod wezwaniem świętej Praksedy. Była ona filią cerkwi gorajskiej we Frampolu w dekanacie szczebrzeszyńskim. W XVIII wieku miejscowi chłopcy wnieśli do ordynata skargę za złe traktowanie przez właściciela Młodeckiego. W 1921 roku Czarnystok liczył 174 domy i 981 mieszkańców w tym 14 Ukraińców i 10 Żydów. W 1926 roku zbudowano w Czarnymstoku wiatrak koźlak. W okolicy są plantacje fasoli tyczkowej. Po stronie prawej zatrzymujemy się przy murowanej kapliczce, w której znajduje się rzeźba Michała Archanioła, który był patronem Małopolski (16,3 km). W okolicy stwierdzono

występowanie źródeł solankowych. Kapliczka znajduje się na miejscu, gdzie kiedyś stała cerkiew. Jedziemy prosto w kierunku południowo – wschodnim. Po prawej stronie drogi rozciąga się las zwany Bórczyna. Osiągamy skrzyżowanie z drogą Czarnystok – Panasówka (17,8 km). Szosa skręca w prawo, a po 500 metrach w lewo (18,3 km). W tym miejscu żółty szlak pieszy odbiega w prawo. Wjeżdżamy w granice otuliny Roztoczańskiego Parku Narodowego, a po 2 km (20,3 km) dojeżdżamy do Lipowca. Lipowiec powstał na początku XIX wieku. W 1840 roku wchodził w skład unickiej parafii w Terespolu. W 1921 roku wieś liczyła 138 domów i 769 mieszkańców, w tym 10 Żydów. Wieś liczy obecnie około 200 domów. Położona jest na wierzchołku Roztocza Zachodniego. Główna część wsi leży w malowniczej krajobrazowo bezludnej krainie. W Lipowcu znajduje się źródło solankowe. Są tutaj gospodarstwa agroturystyczne. We wsi skręcamy w prawo, spotykając po drodze żółte znaki szlaku pieszego i czarnego szlaku łącznikowego, które prowadzą do Zwierzyńca. Przejedźdżamy przez wieś mijając po drodze drewniany kościółek zbudowany w latach osiemdziesiątych XX wieku. Jest to kaplica pod wezwaniem Miłosierdzia Bożego, która wchodzi w skład parafii rzymskokatolickiej w Terespolu.

Przy końcu wsi skręcamy w lewo wspinając się mozolnie na roztoczańskie wzniesienia. Jedziemy polnymi wąskimi drózkami i zwracamy szczególną uwagę na znaki i drogowskazy żółtego szlaku rowerowego. Od strony południowej przejeżdżamy Mazurową Górę a następnie wspinamy się na Górę Kamienną (326,2 m. n. p. m.). Na wzniesieniu znajduje się wysoka wieża telefonii komórkowej. Objeżdżamy górę od strony północnej, a następnie skręcamy na południe i docieramy do drogi wojewódzkiej Zamość – Biłgoraj (25 km) . Zwracamy szczególną wagę na bezpieczeństwo podczas przejazdu przez ruchliwą drogę. Po przejechaniu drogi wiodącej do Zwierzyńca skręcamy w leśną drogę w lewo na wschód, a następnie w prawo pod kątem prostym. Po drodze mijamy aleję pomnikowych buków. Dojeżdżamy do pomnika powstańczej bitwy z 1863 roku na Wzgórzu Polak (27, 2 km). Na szczycie wzniesienia znajduje się pomnik upamiętniający bitwę pod Panasówką, która rozegrała się 3 września 1863 roku. Przeciwko 4 tysiącom rosyjskich żołnierzy, którymi dowodził major Mikołaj Sternberg wystąpiły połączone oddziały Marcina Lelewela Borelowskiego oraz Kajetana Ćwiek Cieszkowskiego liczące około 1100 powstańców. W składzie wojsk rosyjskich było 5 rot piechoty, szwadron dragonów i dwie sotnie Kozaków. Bitwa zakończyła się sukcesem powstańców. Po stronie wojsk carskich zginęło lub było rannych około 360 żołnierzy. Wśród powstańców było 35 poległych i 109 rannych, spośród których 19 zmarło w szpitalu w Zwierzyńcu. Miejsce powstańczej bitwy upamiętniono w 1932 roku. Na pomniku napis „ Pamięci Bohaterów, którzy 3 września 1863

roku na polach Panasówki walczyli o honor i wolność Polski”. Podczas bitwy został ciężko ranny a następnie zmarł z odniesionych ran węgierski hrabia Edward Nyary, dowódca oddziału kawalerii.

Ze Wzgórza Polak jedziemy na południe wyjeżdżając z lasu na wzgórze Roztocza Środkowego. Dojeżdżamy do drogi biegnącej równolegle do torów linii kolejowej zwanej Stalowa Wola i skręcamy w lewo (30,1 km) a następnie w prawo osiągając wiadukt na LHS (30,9 km). Tory kolejowe biegną na tym odcinku w głębokim wykopie. Zjeżdżając z wiaduktu skręcamy w prawo w drogę Szozdy - Terespol, Terespol po 200 metrach skręcamy w lewo i wspinamy się szczyt wzniesienia Hołda (322,7 m. n. p. m.) (31,1 km). Dojeżdżamy do polnej drogi prowadzącej z Szozdów do Terespolu i skręcamy w prawo (32, 1 km). Szozdy po raz pierwszy na karach historii są wzmiankowane w 1827 roku. Liczyły wówczas 22 domy i 112 mieszkańców. Należały do unickiej parafii w Terespolu. We wsi istniała karczma. W 1913 roku we wsi założono kółko rolnicze im. Stanisława Staszica wielkiego, prekursora nowoczesnej gospodarki rolnej, założyciela Towarzystwa Rolniczego Hrubieszowskiego. W 1921 roku Szozdy liczyły 49 domów i 307 mieszkańców. Przez wieś przebiega Linia Hutniczo Szerokotorowa. Na terenie wioski znajduje się Droga Krzyżowa w formie kapliczek, której pomysłodawcą i fundatorem jest mieszkaniec profesor KUL ks. Tadeusz Guz.

Zjeżdżamy w dół i osiągamy asfaltową drogę gruntową w przysiółku Terespolu zwanym Zachart (33,1 km). Spotykamy szlak Green Velo. Skręcamy w prawo a następnie w lewo i docieramy do centrum Terespolu – Zaorendy (33,2 km). Znajdujemy się na Równinie Biłgorajskiej. Terespol powstał w końcu XVII wieku. Nazwa miejscowości pochodzi od imienia żony ordynata Tomasza Józefa Zamoyskiego Teresy Anieli z Michowskich. We wsi znajdowały się na przełomie XVIII wieku i XIX wieku 2 jarmarki, browar, 6 karczm, 3aysterie, 1 tartak. Wraz z powstaniem wsi istniała w Terespolu cerkiew unicka, należąca unickiej diecezji chełmskiej w dekanacie szczebrzeszyńskim. W 1874 roku skasowano parafię unicką i na jej miejsce utworzono prawosławną, która istniała do 1915 roku. W 1919 roku utworzono parafię rzymskokatolicką. Pierwsza cerkiew unicka wznosiła się na wzgórzu cerkiewnym i nosiła wezwanie Matki Boskiej Protekcji. Obecny kościół parafialny został wzniesiony w połowie XIX wieku. Jest to świątynia murowana z kamienia i cegły, trzynawowa. Nosi wezwanie Matki Boskiej Częstochowskiej. Na cmentarzu mogiła 7 żołnierzy poległych 16 IX 1939 roku. W 1827 roku w Terespolu było 170 domów i 1366 mieszkańców zaś w 1921 roku 490 domów i 2922 mieszkańców w tym 29 Żydów i 34 Ukraińców. Wieś była w okresie międzywojennym siedzibą gminy. Ponownie stolicą gminy

stała się w 1983 roku. 26 września 1939 roku pod Tereszpołem skapitulowało przed Niemcami zgrupowanie wojsk polskich Front Północny, dając wcześniej świadectwo wielkiego heroizmu i bohaterstwa. Do niewoli dostało się 5 generałów Emil przedrzymirski - Krukowicz, Jan Kraszewski, Franciszek Dindorf Antonowicz, Bruno Olbrycht, Władysław Piekarski, 500 oficerów i ponad 6 tysięcy żołnierzy. W okresie okupacji Tereszpol był siedmiokrotnie pacyfikowany.

Zachował się zespół dworsko – parkowy w Panasówce. Dwór jest parterowy z kolumnowym portykiem. Przy drodze Panasówka – Hedwiżyn stoi murowana figura św. Jana Nepomucena gdzie partyzanci AK dokonali zamachu na szefa biłgorajskiego gestapo Colba oraz na gestapowca Stanisław Majewskiego. Oryginalna kapliczka słupowa z XIX wieku znajduje się w Terespolu – Kukielkach. Wieś w XVIII i XIX wieku była znacznym ośrodkiem produkcji gontów. Jest też znanym ośrodkiem pisankarstwa. Najbardziej znane pisankarki Ewa Bołociuch, Agnieszka Pleban, Stanisława Rozmirkowska i Stefania Wszola.

W Tereszpolu skręcamy w lewo pod kościołem w drogę prowadzącą do Bukownicy. Jedziemy przez las i dojeżdżamy do wsi (37 km). Bukownica po raz pierwszy pojawia się na mapie kwatrmistrzowskiej w 1839 roku. W połowie XIX wieku istniała we wsi wapiarka produkująca wapno. W 1921 roku zanotowano we wsi 63 domy i 341 mieszkańców. We wsi jest sklep i remiza strażacka, a także siedziba leśnictwa. We wsi skręcamy na skrzyżowaniu w prawo w drogę prowadzącą do Hedwiżyna. Wjeżdżamy na śródleśną polanę Przymiarki i skręcamy w lewo w kierunku północno – zachodnim do torów LHS. Przechodzimy na drugą stronę torów (40 km) po czym skręcamy w lewo wzdłuż torów, aż do rozwidlenia torów, których odgałęzienie prowadzi do zakładów wapienno – piaskowych w Hedwiżynie. Przed rozwidleniem torów skręcamy w prawo, a następnie w lewo, przecinając tory kolejowe. Tuż za torami znajduje źródło rzeki Stok (41,2 km). Spotykamy żółte znaki Zwierzyniec – Bidaczów Stary. Na odcinku 150 m występuje aż siedem źródeł. Źródła znajdują się na wysokości 219 m. n. p. m. Woda źródłana wypływa ze szczelin skał trzeciorzędowych. Jedno ze źródeł wypływa pulsująco z piaszczystego dna. Temperatura wody waha od 8,7 ° C do 9,7 ° C. Wokół malowniczego?.... znajduje się las mieszany z sosną, olchą, brzozą, świerkiem i jodłą. Rzeka Stok jest dopływem Próchnicy, która z kolei zasila wody Czarnej Łady. Dojeżdżamy do wsi Wola Duża. Wieś lokowana na przełomie XVII i XVIII jako Dobra Wola. W 1726 roku wieś była własnością Marcina Leopolda Szczuki następnie we władaniu rodów Potockich i Nowakowskich. W 1827 roku wieś liczyła 10 domów i 80 mieszkańców. W 1840 roku wchodziła w skład unickiej parafii św. Jerzego w Biłgoraju. W 1845 roku zanotowano we wsi karczmę. W 1921 roku Wola Duża liczyła 59 domów i 357 mieszkańców

w tym 20 Ukraińców i 6 Żydów. 16 grudnia 1942 roku Niemcy wystrzelali w Woli Dużej 2 osoby. Wielu mieszkańców Woli zginęło w bitwie pod Osuchami 24 XVI 1944 roku walcząc w oddziale Józefa Steglińskiego „Corda”. Na skraju wsi znajduje się murowana kapliczka domkowa, na ścianach której zamieszczono pamiątkowe tablice upamiętniające poległych partyzantów i zamordowanych mieszkańców wsi.

Przejeżdżamy obok budynków Firmy Ambra S. A. przejeżdżamy ponownie przez tory kolejowe i docieramy do położonego w sąsiedztwie Woli ośrodka wypoczynkowego, kiedyś własność PKP (42,2 km). Tuż za ośrodkiem był młyn wodny, który niestety już dzisiaj nie istnieje. Wjeżdżamy w zabudowania Woli Małej integralnie związaną z Wolą Dużą. W Woli Małej znajduje się ośrodek jazdy konnej. Dojeżdżamy do lokalnej drogi Wolaniny – Biłgoraj jednocześnie ponownie szlaku Green Velo i skręcamy w prawo. Dojeżdżamy do głównej drogi Zamość – Biłgoraj. Na skrzyżowaniu dróg znajduje się ośrodek wypoczynkowy Nadleśnictwo Biłgoraj „Sosna” (46 km). Skręcamy w lewo na ścieżkę rowerowa biegnąca do szosy. Przed nami widoczna z dala wieża kościoła WNMP. Trasę naszą kończymy przy ulicy Zamojskiej przy supermarkecie „Aldik” stąd rozpoczęliśmy naszą wędrowkę.